

197

సర్వోన్నత న్యాయస్థాన నోటేషన్లు

[1998]

1 S.C.R.

స్టేట్స్ లాల్ తోవారీ
వార్షికోత్సవం
స్టేట్స్ ఆఫ్ మధ్యపరదేశ్
జనవరి 15, 1998

[ఎం.కా.ముఖర్జీ, ఎస్.పి.కుర్దుకర్ మరొకరు
కా.టి.థామస్, న్యాయమూర్తులు]

అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1947: సెక్షన్ 5(2) -
రాష్ట్రాన్ని ఇన్స్పెక్టర్ - అధికారిక పని చేయడానికి
లంచం డిమాండ్ చేయడం - ట్రాఫిక్ - నగదు నోట్లు
సాధనం చేసుకోవడం - ఫైనాన్సల్ పర్యవేక్షణ
సానుకూల ఫలితాన్ని చూపించింది - సెక్షన్ 5(2) కింద
వ్యతిరేకంగా కారణంగా ట్రాఫిక్ కార్డులను నిందితుని
నిర్దోషంగా పరకటించింది - హైకోర్టు నేరానిరధారణ
మరొకరు శిక్ష - నిరణయించారు, హైకోర్టు అప్పీలుదారుని
సర్దిగా దోషిగా నిర్ధారించింది - ఎటువంటి జోక్యం
అవసరం లేదు.

అప్పీలుదారు, ఒక రాష్ట్రాన్ని ఇన్స్పెక్టర్,
అవినీతి నిరోధక చట్టం, 1947 లోని సెక్షన్ 5 (2) కింద
నేరానికీ హాల్ పడనట్లు అభియోగాలు మోపారు.

పరాసాక్షికంగా కేసు ఏమీటంటే, పీడబ్ల్యు 1 తన
భూమి అమ్మకం దస్తావేజు ధృవీకరణ కోసం అప్పీలుదారుని
సంపర్కించాడు, దీని కోసం అప్పీలుదారు రూ.100
మూతాన్ని డిమాండ్ చేశాడు. అయితే లంచం
మూతాన్ని పీడబ్ల్యు 3 మరియు పీడబ్ల్యు 4
సమక్షంలో రూ.50 గా నిరణయించారు. పీడబ్ల్యు 1
వజీలాన్స్ అధికారి పీడబ్ల్యు 10 కు ఫిర్యాదు చేశారు,
అతను అప్పీలుదారుని పట్టుకోవడానికి ఒక ఉచ్యును

సాధారణం చేశాడు. సంఘటన జరిగిన రోజున, పాడబ్ల్యూ 1 గుర్తించబడిన నాగదు నోట్లను అప్పోషీలుదారుకు అందజేయగా, వాజీలొన్సెస్ అధికారి అతనిని రాడ్ హోయండాడ్ గా పట్టుకున్నారు. అప్పోషీలుదారు చేత వేళ్లపై నొరవహించిన ఫోనోపతలీస్ పరీక్షలలో పాజీటివ్ సానుకూల ఫలితానో ఇచ్చింది. సాక్షిలొయలలో కొననో వ్యత్యాసాల కారణంగా ట్రయల్ కోర్టు అప్పోషీలుదారునో నొరదోషగా పరకటించింది. అప్పోషీల్ పై హైకోర్టు నొరదోష అను తీర్పును రద్దు చేసి అప్పోషీలుదారును దోషిగా నొరధారించింది. వ్యధితుడై అప్పోషీలుదారు పరస్థుత అప్పోషీలును దాఖలు చేశారు. అప్పోషీలుదారు మరణించిన తరువాత అతని భార్య అప్పోషీలు మనరుద్ధరణ కోసం దరఖాస్తు చేసింది మరియు అదో అనుమతించబడింది.

అప్పోషీలును కౌంటర్వేస్టు, ఈ కోర్టు

నొరణయించారు: 1.1 అవసరం నొరధక చట్టం, 1947లో సాక్షి 5(2) పరకారం అప్పోషీలుదారునో హైకోర్టు సరిగ్గా దోషిగా నొరధారించింది. అప్పోషీలుదారు నేరానోకి సంబంధించి హైకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో జోక్యం చేసుకోవడానోకి మంచి ఆధారం లేదు. [201-సో-డో]

1.2. కళంకీత కరాన్సో నోట్లు, అప్పోషీలుదారుడో బయోగు కింద ఉంచబడినట్లు కనుగొనబడ్డాయో. అప్పోషీలుదారు ముందు ఉంచిన ఆఫీస్ టేబుల్ పై ఉన్న నగదు నోట్లపై మరొకరు అప్పోషీలుదారు బయోగును ఉంచి ఉంటారనో ఊహించడం కష్టం. అప్పోషీలుదారు సమ్మతి లేకుండా మరొకరైనా చేసి ఉంటే దానో హాటడానోకి చేసిన పరయత్నానో అప్పోషీలుదారు పరతీఘటించి ఉండవోడు. ఏ సమయలొన్నానా, తాను అలాంటి పరతీఘటన చేశానో గానో, నగదు నోట్లపై

హౌటౌటడానౌకౌ బౌయాగును వౌరౌకరు లౌకౌకునౌనౌరనౌ గౌనౌ
అపౌపౌలుదౌరు వౌదన లౌదు. [200-సౌ-ఇ]

1.3. అపౌపౌలుదౌరు చౌతౌ వౌఫౌలవౌ
నౌరౌవహౌంచౌన ఫౌనౌపౌతలౌనౌ పరౌకౌష సౌనుకౌల ఫలౌతౌనౌనౌ
చౌపౌంచౌందౌ. పౌడబౌలౌయు **10,** డౌపౌయాటౌ
సౌపరౌంటౌండౌంటౌ ఆఫౌ పౌలౌసౌ సౌవయౌంగౌ ఫౌనౌపౌతలౌనౌ
పరౌకౌషను నౌరౌవహౌంచడానౌకౌ ముందసౌతు
సనౌనౌహౌలు చౌశౌరు. పౌడబౌలౌయు **10** యౌకౌక ఉదౌదౌశౌయం
అపౌపౌలుదౌరు నౌజంగౌ తన చౌతులతౌ డబౌబు
అందుకునౌనౌడనౌ సౌవయౌంగౌ తౌలుసుకౌవడం అయౌతౌ,
పౌడబౌలౌయు **10** అపౌపౌలుదౌరును అతనౌ చౌతులతౌ
మౌతౌతౌనౌనౌ ఎతౌతమనౌ అడగడం అసమంజసమౌనదౌ, ఇదౌ అతను
ఫౌనౌపౌతలౌనౌ పరౌకౌషను నౌరౌవహౌంచడానౌకౌ సనౌనౌహౌలు
చౌసౌన ఉదౌదౌశౌయౌనౌ తుడౌచౌపౌటౌటౌ ఉండౌదౌ.
అందువలౌల అపౌపౌలుదౌరు తన చౌతులతౌ నగదు నౌటౌలను
తౌసుకునౌలౌ చౌయలౌదనౌన పౌడబౌలౌయు **10** వౌవరణ కు ఈ
కౌరౌటు మౌగౌగు చౌపౌందౌ. [199-ఇ, 200-హౌచౌ, 210-బౌ-సౌ]

సౌటౌటౌ ఆఫౌ యౌ.పౌ. v. జకౌమలౌలౌ, జౌటౌ (1997) ఎసౌ
సౌ **54;** సౌచౌంచబడౌందౌ.

కౌరౌమౌనలౌ అపౌపౌలౌ అధౌకౌర పరౌధౌ: కౌరౌమౌనలౌ
అపౌపౌలౌ నం. 664 ఆఫౌ 1989.

కౌరౌమౌనలౌ అపౌపౌలౌ నం. 1141 ఆఫౌ 1984 లౌ
మధౌయపౌరదౌశౌ హౌ కౌరౌటౌ 17.3.89 నౌటౌ తౌరౌమ మరౌయు
ఉతౌతరౌమల నుంచౌ.

ఎసౌ.కౌ.గంభౌరౌ అపౌపౌలుదౌరు తరమన.

యు.ఎనౌ.బచౌవతౌ, శౌరౌమతౌ మధురౌ దదౌలౌనౌ మరౌయు
ఉమౌనౌధౌ సౌంగౌ పౌరతౌవౌదుల తరమన.

కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును వాలువరించినదో

థామస్, జా. ఏకైక అప్పీలుదారు మరణించినప్పటికీ సాధారణంగా ఈ అప్పీలు రద్దు చేయబడి ఉండేదో. కానీ అప్పీలుదారు భార్య శ్రీమతి. కృష్ణ బాయి అప్పీల్ పునరుద్ధరణకు దరఖాస్తు చేసింది, బహుశా తన దివంగత భర్త అవనీత ఆరోపణల దోష అని హైకోర్టు నోర్ధారించడంతో అతనిపై వధించిన కళంకాన్వయ భరించడానికి ఆమె మౌగ్గు చూపలేదు. అందువల్ల, ఆమె కోర్టులో ప్రాసీజర్ కోడ్ లోని సెక్షన్ 394 (2) యొక్క మినహాయింపు నిబంధనల ప్రకారాన్ని పరిష్కారాన్ని ఆమె సద్వనియోగం చేసుకున్నారని మరియు అప్పీలును కొనసాగించడానికి అనుమతి కోసం దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. పైన పేర్కొన్న దరఖాస్తు చేయడంలో జరిగిన జాప్యాన్ని కోషమించిన తరువాత అనుమతి మంజూరు చేయబడింది.

అవనీత నోర్ధక చట్టం 1947లోని సెక్షన్ 5(2) కింద నోరానికి సంబంధించి ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి వారించిన కేసులో అప్పీలుదారునిపై అభియోగాలు మోపారు. ఈ అభియోగం నుంచి ఆయనను ట్రియల్ కోర్టు నోర్దోషిగా ప్రకటించినప్పటికీ ట్రియల్ కోర్టు తీర్పును వ్యతిరేకిస్తూ రిషట్టరం దాఖలు చేసిన అప్పీలుపై హైకోర్టు ఆయనను దోషిగా నోర్ధారించింది. అతనికి మూడు నాలుగవ కఠిన కారాగార శిక్ష మరియు రూ.500 జరిమానా వధించింది. ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా ప్రస్తుత అప్పీలుకు ఆయన మౌగ్గు చూపారు.

అప్పీలుదారు ఒక రివనయూ ఇన్స్పెక్టర్. సేవారామ్ (ప్రీడబ్ల్యు1) అనే వ్యక్తి నుంచి అధికారిక పని చేసేందుకు రూ.50/- లంచం తీసుకున్నాడని, అయితే పోలీసులు

వసోన ఉచోచులలో అప్వోలుదారు రౌడో హోయౌండౌడో గౌ పటోటుబడోడౌడనో అతనోపై ఉనోన కతోసులలో పోరధౌన అంశం.

ఈ కతోసుకు సంబంధించిన మరొనోనో వోవరౌలు ఇలౌ ఉనోనౌయో: పోడబోలొయౌ1 - సోహౌ రౌమో కు 50 ఎకరౌలకు సంబంధించో అమోమకమ దసోతౌవోజు పౌందౌడు. మోయౌటుషోనో పోరకోరొయను సులభతరం చేయడౌనోకో అమోమకమ పతోరౌనోనో ధౌవోకరొంచడౌనోకో ఆయన అప్వోలుదారునో సంపోరదొంచౌడు. ఆ అధోకౌరొక చరోయ చేసొనందుకు రౌ.100 పౌరొతోషోకం ఇవోవౌలనో అప్వోలుదారు డొమౌండో చేశారు. కౌంత బోరసౌరౌల తరోవౌత ఆ మౌతోతౌనోనో రౌ.50గౌ నోరొణయొంచారు, పోడబోలొయొ3 (ఈశోవరో పోరసౌదో శుకోలౌ) మరొయొ పోడబోలొయొ 4 - జగదోషో పోరసౌదో (సోధౌనోక పటోవౌరొ) కౌడౌ రౌ.50గౌ నోరొణయొంచొనవోమడు ఉనోనారు - పోడబోలొయొ 1 మరుసటొ రోజు మౌతోతౌనోనో చౌలొలొంచౌలొసొ ఉందొ. కౌనో అతను, డబోబుతో అప్వోలుదారు వదోదకు వౌళోలొ బదులు, మౌదట వోజొలౌనోసో కౌరొయౌలయౌనోకో వౌళోలొ పోడబోలొయొ 10-జగదోవో రౌమో భరొకురొయౌ (డొపొయౌటొ సౌపరొంటౌండౌంటో ఆఫో పోలొసో-వోజొలౌనోసో వొంగో) వదోద వోరౌతపౌరొవక ఫోరొయౌదు (ఎగోజొబొటో పొ 1) నమోదు చేశౌడు. చేతోతో లంచం వసౌలు చేసోటపోమడు అప్వోలుదారునో పటోటుకోవడౌనోకో అతను ఒక ఉచోచును సొదోధం చేశౌడు. 1.12.1979 న, పోడబోలొయొ 1 గురొతొంచబడొన నగదు నోటోలను అప్వోలుదారుకు అందజోసౌడు మరొయొ అతను వౌటొనొ టోబులొ పై తన బోయౌగో కొంద ఉంచౌడు. హఠాతోతుగౌ వోజొలౌనోసో ఆఫోసరొ లోపలొకో వచోచొ అతనోనో రౌడో హోయౌండౌడో గౌ పటోటుకునోనౌడు. అప్వోలుదారు చేతో వోళోలొకు ఫొనౌపతోలొనో పరొకోష నోరొవహొంచగౌ సౌనుకౌల ఫలొతౌనోనో చౌవొంచొందొ.

అప్వోలుదారుడు, వోచౌరణ సమయంలొ తన రకోషణలొ, డొమౌండో చేయడౌనోనో లోదౌ మౌతోతౌనోనో

సర్వోకరంచడానో ఖండంచాడు మరీయు పోడబల్లయ-4 జగదీష్ పరసాద శుక్లా తన పట్ల కోపానో కలిగొడననాడనో ఆరోపించాడు, ఎందుకంటే ఇద్దరూ పనోచోసతునన రావానోయూ సర్వోసులలో అప్పీలుదారు అతనను అధిగమించాడనో, మరీయు తనపై ఈ తప్పడు కోసును రుద్దడం వానుక అతను ఉననాడనో ఆరోపించాడు.

పర్తయేక నయాయమారతో, పోడబల్లయ-1, పోడబల్లయ-3 మరీయు పోడబల్లయ-4 సాక్ష్యాల మధ్య కొనో వ్యత్యాసాలను తన తీర్పులో ఎత్తొచూపారు మరీయు అప్పీలుదారు లంచం డబ్బు అందుకునన కోసును వోశవసించడానోకో నోరాకరించారు. అయితే, హైకోర్టు ఆ వ్యత్యాసాలకు పాదగా పరాధానయత ఇవ్వలేదు, ఎందుకంటే అవో కోసు యొక్క కోందరానోకో సంబంధం ఉనన ఆధారాలను కలిగో లేమ మరీయు పోడబల్లయ -1 నుండి అప్పీలుదారు లంచం తీసుకునన మూతానో అందుకుననారనో సాక్ష్యాల నుండి చేరుకోగల ఏకైక నోర్ధారణ అనో వయాఖయానోచోందో. తదనుగుణంగా నోర్దోషోగా పర్కటించడానో హైకోర్టు రద్దు చేసో, అప్పీలుదారునో దోషోగా నోర్ధారోచోందో.

అప్పీలుదారు ఈ కోరోందో వాసోతవాలను వోభోదోచలేదు:

(1) మ్యుటేషన్ పరొసోడింగోస్ అమలు చేయడానోకో పోడబల్లయ -1 తన అమ్మకమ దసోతావోబు ధ్వోకరణ పొందాలోసోన అవసరం ఉందో. (2) సంబంధిత సమయంలో రావానోయూ ఇన్సోపాక్టర్ గా అప్పీలుదారు సదరు ధ్వోకరణ చర్యలను అధికారికంగా నోర్వహించాలోసో ఉందో. (3) పోడబల్లయ - 1 సోహా రామ్ అతనోపై వోజీలానోస్ వోభాగానోకో ఫోర్యోదు చేశాడు మరీయు నగదు నోట్లను పోడబల్లయ-10 డివోస్ పో ముందుగానే గుర్తొచాడు మరీయు, అదో నోట్లను 1-12-1979 న అప్పీలుదారు టేబుల్ నుండి

సాక్షాత్కారం. (4) పాడబ్ల్యూ -12 ద్వారా ఫైనాన్సల్ సర్వీస్ నిర్వహించే అప్రెంటిస్ యొక్క వేతనం పరిష్కరించినప్పుడు ఫలితం సానుకూలంగా వచ్చింది.

సాక్షాత్కారాలలో పై వసతి లక్షణాల దృష్ట్యా, అప్రెంటిస్ తన చేతులతో ఆ మూతనాన్ని అందుకున్నాడా లేదా అనే దానిపై వివాదాస్పద ప్రాంతం చాలా పరిమిత ప్రయాసార్థానికి కుదించబడింది. ప్రాసెస్ యొక్క వాదన యొక్క సత్యాన్ని రౌండు ప్రాసెస్ లు బలంగా సూచిస్తాయి. మొదటిది, కళకాత నగదు నోట్లు అప్రెంటిస్ బ్యాంకు కింద ఉంచబడినట్లు కనుగొనబడింది. రౌండ్ వదిలి, అప్రెంటిస్ యొక్క వేతనం ఫైనాన్సల్ సర్వీస్ ప్రాడర్ కింద ఉన్నాయి.

మొదటి అంశంలో, అప్రెంటిస్ ముందు ఉంచిన కార్యాలయ టేబుల్ పై ఉన్న గుర్తించబడిన నగదు నోట్లపై మరొకరు అప్రెంటిస్ బ్యాంకు ఉంచినట్లుగా ఊహించడం కష్టం. అప్రెంటిస్ యొక్క సమీక్షలో లోకుండా మరొకరైనా చేసి ఉంటే, దానిని పాట్లడానికి చేసిన ప్రయత్నాన్ని కూడా అప్రెంటిస్ ప్రతిఘటించి ఉండేవాడనే విషయంలో మాకు ఎటువంటి సందేహం లేదు. ఈ సందేహంలో అప్రెంటిస్ ఏ సమయంలోనూ అలాంటి ప్రతిఘటన చేశాడని లేదా నగదు నోట్లపై ఉంచడానికి తన బ్యాంకు వారొకరు లాక్కునారని ఎటువంటి వాదన చేయలేదని గుర్తించుకోవాలి.

రౌండ్ అంశానికి సంబంధించి పాడబ్ల్యూ-4 జగదీష్ ప్రసాద్ శుక్లా సాక్షాత్కారంపై అప్రెంటిస్ తరఫు న్యాయవాది మా దృష్టిని ఆకర్షించారు, పోలీసులకు అందజేయడానికి టేబుల్ పై ఉన్న కరెన్సీ నోట్లను తీసుకోమని అప్రెంటిస్ ను డిప్యూటీ ఎస్ పి కోరారు అని. ఆ సాక్షాత్కారం ఆధారంగా అప్రెంటిస్ చేత వేతనంపై

ఫోనోగ్రాఫ్ తలీఫ్ పాడర్ ఉండటం అప్ పోలుదారు యొక్క దోషమారోతవపై ఎటువంటి కలిక పరభావం చూపదనో న్యాయవాదో వాదించారు. కానీ పాడబ్ లోయ-4 జగదీష్ పరసాద్ శుక్లాకు సంబంధించిన సాక్ష్యం యొక్క ఆ భాగం పాడబ్ లోయ-10 డిప్ యూటీ ఎస్. పి. సాక్ష్యంనాకో అనుగుణంగా లేదు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ లో పాడబ్ లోయ-10 డిప్ యూటీ ఎస్. పి. నో అప్ పోలుదారునో టేబుల్ నుండి నగదు నోట్లను తీసుకోవాలనో అనో అన్ నారా అనో అడిగారు. ఆ పరశ్నకు సమాధానం పరతీకూలంగా వచ్చింది. పైన పేర్కొన్న అంశంలో పాడబ్ లోయ-4 యొక్క సాక్ష్యం కంటే పాడబ్ లోయ -10 డిప్ యూటీ ఎస్. పి. యొక్క వీరణను ఎంచుకోవడానాకో మాకు మంచి కారణాలు ఉన్నాయో.

ఫోనోగ్రాఫ్ తలీఫ్ పరీక్షను నోరవహించడానాకో పాడబ్ లోయ-10 డిప్ యూటీ ఎస్. పి. సవయంగా ముందస్థు సన్ నాహాలు చేశారనో మాకు గుర్తుంది. ఏ పరయోజనం కోసం అతను అప్ పోలుదారుల వేళ్లపై పరీక్షను నోరవహించో ఉంటాడు? ఇదే వాదనపై కేసులో (సోట్టో ఆఫ్ యూ.పి. v. జకామల్ లా, జాటి (1997) ఎస్ సీ 54) "అతను నోజమైన లంచం తీసుకునే వ్యక్తికా వ్యతిరేకంగా వ్యవహరిస్తే నాడనో మరీయు నోజాయితీగల అధికారనో అనవసరంగా వాదించడం లేదనో అతనో మనస్సాక్షి సంతృప్తి కోసం ఇటువంటి పరీక్ష నోరవహించబడింది" అనో మేము ఎత్తో చూపాము. ఈ కేసులో పరీక్షణ, డిప్ యూటీ ఎస్. పి. (పాడబ్ లోయ-10) వాష్యంనాకో తో దీనాకో భీనంగా లేదు. పాడబ్ లోయ-10 డిప్ యూటీ ఎస్. పి. యొక్క ఉద్దేశ్యం అప్ పోలుదారు నోజంగా తన చేతులతో డబ్బు అందుకున్నాడనో సవయంగా తాలుసుకోవడం అయితే, పాడబ్ లోయ-10 డిప్ యూటీ ఎస్. పి. అప్ పోలుదారునో అతనో చేతులతో

మౌత్తానో ఎత్తమనో అడగడం అసమంజసమైనదో, ఇదో అతను ఫోనోపతలీనో పరీక్షను నోరవహించడానోకో సనోనాహాలు చోసోన ఉదోదోశోయానోనో తుడోచోపాటోటో ఉండోదో. అందువలలోల పోడబలోలయు -10 డోపోయాటో ఎస్ పో వోవరణకు మోము ఎకోకువ మోగోగు చూపుతునోనాము, అతను అపోపీలుదారునో అతనో చోతులతో కర్రనోసో నోటోలను తోసుకునోలా చోయలోదు.

ఈ కోసులలో సాకోషోయాధారాలపై హైకోరటు సర్వైన నోరధారణకు వచోచోందనో మరొయు టోరయలో కోరటు తోరమలలో జోకోయం చోసుకోవడం సమంజసమోననో మా అభోపరాం. అవోనోతో నోరోధక చటోటంలలోనో సాకోషనో 5(2) పోరకారం అపోపీలుదారునో హైకోరటు సరోగోగా దోషోగా నోరధారోంచోందో.

అందువలలోల, అపోపీలుదారుడో నోరానోకో సంబంధోంచో హైకోరటు ఇచోచోన తోరమలలో జోకోయం చోసుకోవడానోకో మాకు సర్వైన ఆధారం లోదు. అందుకనుగుణంగో ఈ అపోపీలో ను కూటోటోవోసోతునోనాం.

అపోపీలో కూటోటోవోయబడోందో.